

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«Затверджено»

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
Протокол № 4 від «19» *березня* 2012 р.
Ректор університету
Голова Приймальної комісії

[Signature]
Андрущенко В.П.

«Рекомендовано»

Вченою радою
Інституту корекційної
педагогіки та психології
протокол №6 від «22» лютого 2012 р.
Голова Вченої ради

[Signature]
Синьов В.М.

**Програма
вступного фахового випробування
з „Логопедії”**

При вступі на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

спеціальність 8. 01010501 Корекційна освіта (Логопедія)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Державний екзамен з курсу «Логопедія» проводиться після завершення навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліста з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців та його відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики. Екзамен передбачається навчальним планом Інституту корекційної педагогіки та психології», за яким здійснюється підготовка студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» зі спеціальності 7.010100. Дефектологія (логопедія).

Програма державного екзамену ставить створена з метою забезпечення єдності вимог щодо змісту та критеріїв оцінювання знань і практичних умінь студентів, узагальнити та систематизувати їхні знання з вивчених навчальних курсів, удосконалити практичні уміння та навички корекційної логопедичної роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку.

Основними завданнями курсу є ознайомлення з найважливішими проблемами теорії та практики логопедії, симптоматикою, механізмами, класифікаціями мовленнєвих порушень; розкриття методів та прийомів логопедичної діагностики різних мовленнєвих порушень; ознайомлення з принципами та змістом корекційно-розвивальної роботи з подолання різних мовленнєвих порушень; формування практичних вмінь та навичок діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей та дорослих.

Курс «Логопедія з методикою» розглядається у комплексі з такими навчальними дисциплінами: „Фізична реабілітація та логопедичний масаж”, „Ігри в логопедичній роботі” „Логоритміка з методикою”, «Методи відбору дітей у спеціальні освітні заклади для дітей з ТПМ», «Логопсихологія».

До програми включені основні питання загальної теорії логопедії, історії логопедії, проблем діагностики та корекції мовленнєвих порушень, основних розділів логопедії (дислалія, ринолалія, дизартрія, загальне недорозвинення мовлення, алалія, порушення голосу, афазія, порушення писемного мовлення).

Критерії оцінювання знань студентів на державному екзамені «Логопедія» визначаються за шкалою ECTS.

З метою повторення вивченого матеріалу, закріплення, узагальнення та систематизації знань студентів перед державним екзаменом навчальним планом передбачено проведення оглядових лекцій з курсу «Логопедія» у обсязі 20 год.

Структура програми.

Програма державного екзамену з курсу «Логопедія» складається з 6 розділів.

1. Пояснювальна записка.
2. Зміст програми.
3. Список рекомендованої літератури.
4. Орієнтовний перелік питань до державного екзамену.
5. Орієнтовний перелік практичних завдань до державного екзамену.
6. Критерії оцінювання відповідей абітурієнтів

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Теоретико – методологічні основи логопедії як науки.

1. Предмет, завдання, методологічні основи курсу.
2. Етіологія мовленнєвих вад.
3. Класифікація мовленнєвих вад.

Тема 2 Дислалія.

1. Дислалія, визначення форми, види недоліків звуковимови.
2. Зміст, методи і етапи логопедичного впливу при дислалії.
3. Обстеження дитини-дислаліка.
4. Поняття фонетичної системи української мови. Недоліки вимови голосних звуків та методика їх подолання.
5. Недоліки вимови свистячих та шиплячих звуків. Методика їх подолання.
6. Недоліки вимови сонорних звуків. Методика їх подолання.
7. Недоліки вимови задньоязикових звуків та глоткового “Г”. Методика їх подолання.
8. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення. Поняття, склад групи за клінічними діагнозами. Характеристика мовлення дітей із ФФНМ. Обстеження дитини із ФФНМ.
9. Система корекційної роботи при ФФНМ.

Тема 3. Ринопалія.

1. Сутність ринопалії. Фонація в нормі. Історія вивчення ринопалії. Класифікація ринопалії. Основні форми ринопалії.
2. Симптоматика форм “відкритої”, “закритої” і “змішаної” форм ринопалії. Характеристика і співвідношення мовленнєвих та не мовленнєвих симптомів.
3. Форми незрощень піднебіння та їх вплив на загальний та мовленнєвий розвиток дитини.
4. Динаміка мовленнєвого розвитку при ринопалії (особливості розвитку звуковимови, форм і функцій мовлення в онтогенезі).
5. Організації лікувальних заходів при ринопаліях. Профілактика ринопалії, попередження виникнення вторинних мовленнєвих та психічних розладів при ринопалії.
6. Обстеження осіб з ринопалією, зміст, методи і прийоми обстеження. Диференціальна діагностика різних форм ринопалії, відмежування їх від інших мовленнєвих розладів. Прогноз ринопалії.

Тема 4 Методика корекційної роботи при ринолалії.

1.Принципи, етапи, зміст та методи логопедичного впливу в усуненні ринолалії. Сучасний клінічний підхід.

2.Медико-педагогічна і логопедична робота при відкритій органічній ринолалії в доопераційний період. Методика Іпполітової А.Г.

3.Медико-педагогічна і логопедична робота при відкритій органічній ринолалії в післяопераційний період. Методика Єрмакової І.І.

4.Усунення різних форм ринолалії. Етапи логопедичного впливу. Методи виховання слухової, дихальної, голосової і сертикуляційної функції. Особливості виховання звуковимови та просодичної сторони мовлення.

5.Організація логопедичної роботи по усуненню ринолалії. Структура логопедичних занять, дидактичний матеріал та інструментарій, що на них використовують.

Тема 5. Дизартрія.

1.Визначення дизартрії. Історія вивчення: основні етапи і наукові напрямки. Сучасний стан проблеми дизартрії. Патогенез. Механічні дизартрії.

2.Дизартричні порушення у дітей, їх особливості. Класифікація дизартрій

3.Симптоматика клінічних форм дизартрії.

4.Характеристика і співвідношення мовленнєвих синдромів. Вплив дизартрії на розвиток особливості дитини.

5. Особливості розвитку мовленнєвої системи, форми і функцій мовлення на різних етапах онтогенезу.

6.Принципи диференціальної діагностики дизартрії. Диференціальна діагностика стертих форм дизартрії та поліморфної.

7.Особливості обстеження дітей із дизартрією.

8.Принципи, організація, етапи, зміст та методи роботи щодо усунення різних форм дизартрії. Роль медичного та загально дидактичного впливу в усуненні дизартрії. Соціальна адаптація осіб з дизартрією.

9.Система корекційно-логопедичної роботи. Основні прийоми корекції просторових порушень: загальної рухливості дітей виховання відчуттів артикуляційних рухів, артикуляційного Праксина та мімічної активності.

10.Особливості логопедичної роботи з корекції мовленнєвого дихання при дизартрії. Розвиток просодичної сторони мовлення.

11.Зміст логопедичної роботи з розвитку фонетико-фонематичної системи мови: особливості постановки звуків, виховання фонематичного сприймання, аналізу та синтезу при різних формах дизартрії.

12.Організація логопедичної роботи з подолання дизартрії в різних спеціальних закладах.

13. Структура логопедичних занять з дітьми – дизартриками. Основні завдання, спрямовані на попередження дизартрій, мовленнєвих та не мовленнєвих наслідків.

Тема 6. Вади голосу

1.Анатомо-фізіологічні основи голосутворення.

2.Розвиток голосу у дітей.

3.Класифікація порушень голосу.

4. Комплексний медико-педагогічний вплив при усуненні різних форм порушень голосу.

5. Особливості корекційно-відновлювальної роботи при порушеннях голосу після резекції гортані

Тема 7. Навчання і виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ)

1. Поняття про ЗНМ

2. Симптоматика ЗНМ

3.Рівні недорозвинення мовлення

4.Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку з ЗНМ.

Тема 8. Порушення мовленнєвого розвитку у розумово відсталих дітей (РВД) та дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР)

1. Особливості мовленнєвого розвитку

2. Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження РВД

3. Особливості логопедичної роботи з розумово відсталими дітьми

4. Структура дефекту у дітей із затримкою психічного розвитку (мовленнєва і немовленнєва симптоматика).

5. Розвиток мовлення і мислення у дітей із ЗПР.

6. Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження дітей із ЗПР

7. Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР.

Тема 9. АЛАЛІЯ

1. Визначення алалії. Причини, механізми алалії.
2. Структура дефекту алалії. Основні форми алалії
3. Поняття моторної (експресивної) алалії.
4. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією.
5. Діагностичне обстеження дітей із алалією.
6. Система корекційного впливу при моторній алалії.
7. Сенсорна алалія.
8. Диференційна діагностика сенсорної алалії та інших мовленнєвих порушень.

Тема 10. АФАЗІЯ

1. Визначення афазії, етіологія, механізми.
2. Класифікація, форми афазій.
3. Немовленнєва симптоматика при різних формах афазій.
5. Зміст і структура діагностичного обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією.
6. Диференційна діагностика афазій від інших тяжких патологій мовлення.
7. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії.
8. Комплексний вплив по подоланню афазії.

Тема 11. Методика корекційної роботи при афазії

Напрями корекційної роботи:

- а) відновлення мовлення при моторній афазії.
- б) відновлення мовлення при сенсорній афазії.
- в) відновлення мовлення при інших формах афазії.

Тема 12. Порушення мовлення у слабочуючих дітей

1. Слабочуючі діти.
2. Особливості формування мовлення у дітей із порушенням слуху
3. Обстеження осіб із зниженим слухом.
4. Комплексна корекційна робота із слабочуючими дітьми.
5. Порушення мовлення у слабозорих дітей. Слабозорі діти.
6. Особливості формування мовлення у дітей із порушенням зору
7. Обстеження слабозорих дітей.

8. Комплексна корекційна робота із слабозорими дітьми.

Тема 13. Заїкання.

1. Загальна характеристика заїкання (історичний аспект вивчення заїкання, сутність поняття заїкання, причини, механізми, симптоматика)
2. Клінічна диференціація заїкання
 - а) невротична форма, причини, механізми, симптоматика, патогенез;
 - б) неврозоподібна форма: причини, механізми, симптоматика, патогенез;
 - в) змішана форма.
3. Психолого-педагогічне обстеження заїкуватих:
 - а) особливості обстеження дитини дошкільного віку;
 - б) обстеження підлітків та дорослих із заїканням
4. Комплексний підхід до подолання заїкання
5. Сучасні методики подолання заїкання:
 - а) огляд, методика логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку із заїканням.
 - б) логопедичні та психолого-педагогічні технології корекції заїкання дітей шкільного віку.
 - в) логопедична та психологічна допомога дорослим заїкуватим.
6. порушення темпу та ритму мовлення несудомного характеру.
 - а) загальна характеристика тахілалії, брадилалії, полтерна.
 - б) основні напрями корекційної роботи при порушеннях мовлення несудомного характеру.

Тема 14. Порушення писемного мовлення.

1. Дисграфія. Дислексія, Дисорфографія. (Загальна характеристика вад писемного мовлення).
 - а) характеристика писемного мовлення.
 - б) передумови формування писемного мовлення.
 - в) психофізичні механізми письма та читання.
 - г) аспекти вивчення дисграфії та дислексії.
2. Етіологія та патогенез порушень читання та письма.
3. Симптоматика дисграфії. Характеристика типових помилок писемного мовлення.
 - а) причини та механізми фонетико-графічних помилок.
 - б) причини та механізми орфографічних помилок.
4. Класифікація дисграфії та дислексії.

а) порушення письма у дітей з вадами звукової системи мови.

б) порушення письма та читання у дітей із ЗНМ.

5. Обстеження дітей з вадами читання та письма

а) психолого-педагогічне вивчення дітей із дисграфією.

б) логопедичне обстеження дітей-дисграфіків та – дислексиків.

6. Методика логопедичної роботи по усуненню порушення писемного мовлення.

а) усунення помилок на заміну та змішування літер;

б) усунення помилок та пропуски, перестановки, додавання літер, формування дії фонематичного аналізу та синтезу в процесі корекційної логопедичної роботи з подолання даного типу помилок.

в) зміст роботи з розвитку зорово-просторового сприйняття, уявлень, аналізу та синтезу.

г) розвиток та корекція ручної моторики у дітей з вадами письма.

д) формування морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу у дітей із ЗНМ, які мають порушення читання та письма.

е) корекція та розвиток психічних процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дисорфографією.

ж) корекція вад усного мовлення (лексико-граматичної сторони зв'язного мовлення) у дітей із орфографією.

7. Профілактика порушень писемного мовлення.

а) розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення у старших дошкільників;

б) розвиток та корекція вад лексико-граматичної сторони мовлення у старших дошкільників.

в) розвиток та корекція психічних функцій та операцій, що забезпечують оволодіння писемним мовленням.

8. Зміст та організація корекційної роботи по усуненню вад читання та письма.

а) форми організації та структура логопедичних занять з дітьми молодшого шкільного віку.

б) планування корекційної роботи по подоланню вад читання та письма в умовах шкільного логопункту та спеціальної школи для дітей із ТВМ.

Тема 15. Особливості корекційної роботи із слабозорими та слабочуючими дітьми.

Порушення мовлення у дітей із недоліками слуху та зору.

- а) класифікація порушень слуху та зору.
- б) обстеження слуху та зору.
- в) особливості мовлення слабочуючих та слабозорих дітей.
- г) особливості напрямки корекційної роботи.
- д) профілактика порушень слуху та зору у дітей.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бейн Э.С., Бурлакова М.К., Визель Т.Г. Восстановление речи речи у больных с афазией. – М.: Медицина. -1982.
2. Бурлакова М.К. Коррекционно-педагогическая работа при афазии. – М.: 1989.
3. Бурлакова М.К. (Шохор-Троцкая) Говори и пиши правильно. Сборник упражнений для преодоления сложных речевых расстройств. – М.: 1997.
4. Бурлакова М.К. Речь и афазия. – М.: 1997.
5. Визель Т.Г. Как вернуть речь. Эксмопресс. – 2001.
6. Лурия А.Р. Восстановлений функций мозга после военной травмы. М.: 1948.
7. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека. – М.: 1969.
8. Лурия А.Р. Основные проблемы нейролингвистики. – М.: 1975.
9. Лурия А.Р. Функциональная организация мезга. Естественно-научные основы психологи. – М.: 1978.
10. Хрестоматия по логопедии / Под ред. Л.С.Волковой, Л.И.Сельверстова. – М.: 1997. ч.2.
11. Цветкола Л.С. Афазия и восстановительное обучение. – М.: 1988.
12. Л.С.Цветкова Нейропсихологическая реабилитация больных . – Московський ун-т. – 1985.
13. Шохор-Троцкая М.К. Логопедическая работа при афазии на раннем этапе восстановления. – М.: 1972.
14. Рау Ф.Ф., Нейман Л.В., Бельтюков В.И. Использование и развитие слухового восприятия у глухонемых и тугоухих учащихся. – М., 1961.
15. Нейман Л.В. Слуховая функция у тугоухих и глухонемых детей. – М., 1961
16. Парамова Л.Т. Методические указания по выявлению и коррекции дефектов звукопроизношения и связанных с ними нарушений письма у слабослышащих учащихся I отделения. – 1981.
17. Боскис Р.М. «Глухие и слабослышащие дети». – М., 1963.

- 18.Коровин К.Г. Усвоение основных грамматических понятий учащимися старших классов школы слабослышащих. – М., 1982.
- 19.Трауготт Н.Н., Кайданова С.Н. Нарушение слуха при стертой алалии и афазии. – Л., 1975.
- 20.Нейман Л.В. «Слуховая функция у тугоухих и глухонемых детей». – М., 1961.
- 21.Ананьев Б.Г. – Анализ трудностей в процессе овладения детьми чтением и письмом // Изв. АПН РСФР 1950. Вып.70. – ст.106.
- 22.Антосевич. А.А. – Дидактичні основи формування графічних умінь та навичок у молодших школярів.// Проблеми освіти. Наук. – метод. збірник. Вип. 11, К., 1998, ст. 102 – 104.
- 23.Бартенєва Л. – Підготовка дітей до оволодіння грамотним письмом.// Дефектологія, 2002, №1, ст. 32 – 35.
- 24.Белавіна Н.М. – Логопедичні картки обстеження звуковимови дітей та складової структури слів. – Х.: вид-во “Ранок”, 2007, - 32 арк.
- 25.Бессонова Г.П., Грибова О.Е. – Дидактический материал для обследования речи детей. – М., 1994. – Ч 1.
- 26.Вашуленко М.С. – Навчання грамоти в 1 класі. – К. “Освіта”, 2001. – ст. 5 – 20.
- 27.Вашуленко М., Гудзик І. – Програма з української мови для середньої загальноосвітньої школи. К., 2006.
- 28.Винникова И.В. – Игры на развитие психических процессов.// Начальная школа №3 – 2002.
- 29.Відгадай! Загадки, прислів'я, приказки в дитячому садку / Упоряд. Л.В. Гураш, Г.Г. Ключєва, А.М. Богуш. – К.: Рад. шк., 1981.
- 30.Вірші, казки, оповідання. / Упоряд. Т.І. Житнікова, Г.Ф. Лоза – К.: Рад.шк., 1965.
- 31.Воронова А.П. – Нарушение зрительного гнозиса у дошкольников с речевыми патологиями. //Дефектология, 1993, № 3, ст. 18.

32. Глаголева Е.А. – Преодоление трудностей в обучении младших школьников чтению и письму. // Воспитание и обучение детей с нарушениями речи, 2003, № 4, ст. 27 – 33.
33. Дисграфія - <http://www.vashlogoped.ru/zabolel/disgraf/news>
34. Дьоміна І.Й. – Розвиток мовлення дитини. – К.: Главник, 2004. – ст. 22 – 30, 57 – 63.
35. Дьоміна І.Й., Жильцова О.Л., Винокур А.С. – Дидактичний та ігровий матеріал в логопедичній роботі. – К.: Рад. шк., 1962.
36. Егоров Т.Г. – Очерки психологического обучения чтению. – М., 1963. – ст. 120.
37. Егоров Т.Г. – Психологическое овладение навиком чтения. – М., 1953. – ст. 234.
38. Ельконин Д.Б. – Некоторые вопросы психологического усвоения грамоты // Вопросы психологи, 1956, № 5.
39. Жукова Н.С. и др. – Логопедия. – Екатеринбург: 1999, - ст.220.
40. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М. и др.. – Логопедия. Преодоление ОНР у дошкольников. – Екатеринбург, 1998. – ст.10 – 25.
41. Жукова Н.С. – Преодоление недоразвития речи у детей. – М., 1994. ст. 174.
42. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филичева Т.Б. – Преодоление ОНР у дошкольников. – М., Владос , 1990. – ст. 67.
43. Заплатна С.М. – Характеристика загального недорозвитку мовлення у дітей. – Педагогіка та методики спеціальні зб. наукових статей – К., 2000. ст. 35.
44. Каше Г.А. – Підготовка к школе детей с недостатками речи . – М.: Ин-т дефектологи АПН РСФР, 1985. – ст. 7 – 20.
45. Коваленко Т.О. Логопедичні ігри. Розвиток фонематичного слуху та вимови.// Початкова освіта, 2004 № 4. ст. 5 – 7.
46. Кондратенко Л.О. – Весела грамота. / за ред. Ю.З.Гільбуха. – К.: НПЦ “психодіагностика та диференційне навчання”, 1993. – ст.3 – 37.

47. Корнева О.Б. – Психологическая готовность к школьному обучению . – М. Владос, 2000 – ст.20.
48. Корнев А.Н. – Нарушение чтения и письма у детей: Учебно – метод.пособие.- СПб: ИД “МиМ”, 1997. – ст.7-10.
49. Короленко С.С. - Русский язык. – М., 1979.
50. Краузе Е. – Логопедия. Артикуляционная гимнастика. Развитие фонематического слуха. Логопедический массаж. Логоритмика. Развитие речи.- СПб: Учитель и ученик: КОРОНА принт. 2002. – ст. 155.
51. Кравченко Н.Г., Руднева В.І., Чала О.В. – Програма для дітей з важкими розладами мови з української мови (розвиток зв'язного мовлення) 1 клас, 2002.
52. Лазаренко О.И. – Формирование предпосылок учебной деятельности у дошкольников с нарушениями речи.// Воспитание и обучение детей с нарушениями развития, 2006, № 5, ст. 19 – 26.
53. Лалаева Р.И., Серебрякова Н.В. – Коррекция ОНР у дошкольников. – Союз, С. – П., 1999. – ст. 87.
54. Лалаева Р.И. – Нарушение чтения и письма у детей: Учебно – метод.пособие – СПб: ИД “МиМ”, 1997 – ст.9 – 13.
55. Левина Р.Є. – Недостатки чтения и письма у детей. – М., 1940 – ст. 10-15.
56. Леонтьев А.А. – Основы психолингвистики. – М.: 1997. – ст.127, 133.
57. Левина Р.Е. – Недостаток чтения и письма у детей. – М., 1940. – с. 14
58. Логопедия: учеб. Для студ. дефектол. фак. пед. высш. учеб. заведений / Под ред.. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2003. – ст. 55 – 60, 439 – 442, 446 – 449, 614 – 648.
59. Лурия А.Р. – Очерки психофизиологии письма. – М., 1950 – ст.110 – 132.
60. Лурия А.Р. – Психологическое содержание процесса письма. //Хрестоматия по логопеди. М.: 1990. – ст.. 326 – 333.
61. Лурия А. Р. – Язык и сознание./ Под редакцией Е. Д. Хомской. – М: Изд-во Моск. ун-та, 1979 – ст.183. http://pedlib.ru/Books/1/0170/1_0170-183.shtml

62. Львов М.Р. – Основы обучения правописания в начальной школе.
Учебное пособие для слушателей ФПК. М.: издательство “Прометей”, 1988,
ст.15
63. Малярчук А.Я. – Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків:
Навч. Посібник для вчителів – логопедів, вчителів і вихователів шкіл та дит.
садків. – Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 1999. – ст. 8 – 402.
64. Малярчук А.Я. – Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал. – К.:
Літера ЛТД, 2003. – ст.104
65. Омеляненко А.А. – Психофизиологические причины трудностей в обучении
чтению и письму и их преодоление.// Вопросы психологи, 2000, № 5, ст.. 142
– 146.
66. Основы специальной психологии. – Под ред. Кузнецовой Л.В.: учебное
пособие для студ.сред.учеб.заведений. / Л.В. Кузнецова, Л.И. Переслени,
Л.И. Солнцева и др. – М., 2002. – ст. 243 – 248.
67. Основы теории и практики логопедии. Под. Ред. Р.Е. Левиной. М.,
“Просвещение”, 1967, ст.67, 85.
68. Садовникова И.Н. – Нарушение письменной речи и их преодоление у
младших школьников – М.: Просвещение, 1997 – ст. 197.
69. Садовникова И.Н. – Нарушение письменной речи и у младших школьников –
М.: Просвещение, 1983. – ст.4 – 8.
70. Семаго Н.Я – Методика формирования пространственных представлений у
детей дошкольного и младшего школьного возраста: (М. - 2007)
Практ.пособие / Н.Я. Семаго. – М: Абрис – Пресс. 2007 – ст.13 – 20.
71. Смирнова Л.Н. Логопедия в детском саду. Занятия с детьми 6—7 лет с
общим недоразвитием речи: Пособие для логопедов, дефектологов и
воспитателей. — М.: Мозаика-Синтез, 2005. – ст.4 -
http://pedlib.ru/Books/1/0130/1_0130-4.shtml
72. Соботович Є. Ф. – Структура мовленнєвої діяльності і механізми її
формування : Науково – метод. Посібник. – К.: ІЗНИ, 1977. – ст.35 – 41.

73. Соколенко Н.И. – Дидактический материал по исправлению недостатков произношения у детей: Альбомы 1 – 4. – М.: Просвещение, 1972.
74. Соловьева Л.Г. – Особенности коммуникативной деятельности у детей с ОНР. // Дефектология 1996, № 1, ст. 34.
75. Павлова О.С. – Нарушение коммуникативного акта у детей с ОНР. – Психологи и современная логопедия. – М., 1998. – ст. 204.
76. Рахимова Ж.Т. – Проявление ОНР у детей шестилетнего возраста и пути их коррекции в условиях массового обучения. // Дефектология 1998, № 1, ст. 15 – 20.
77. Тарасун В.В. – Логодидактика. – К.: издательство НПУ Драгоманова, 2004, ст. 167 – 217.
78. Трошин Р.В., Жулина Е.В. – Логопсихология: Учебное пособие. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – ст. 132 – 135, 177 – 193.
79. Филичева Т.Б., Туманова Т.В. – Дети с общим нарушением речи. Воспитание и обучение. Учебно – методическое пособие. – М.: “Гном - Пресс”, 1999. – ст. 3 – 13.
80. Филичева Т.Б., Туманова Т.В. – Дети с фонетико – фонематическим недоразвитием. Воспитание и обучение. Учебно – методическое пособие для логопедов и воспитателей. – М.: Гном – Пресс, 1999. – ст. 23 – 25.
81. Фомичова М.Ф. – Воспитание у детей правильного произношения. – М.: Просвещение, 1989. – ст. 17 – 35.
82. Хрестоматия по логопедии. / Под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. – М., 1997. – Ч 2. – ст. 285 – 300.
83. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А. – Логопедическая работа в специальном детском саду. – М., 1987.
84. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. – Основы логопедии. – М.: “Просвещение”, 1989. – ст. 126 – 141.

85. Филичева Т.Б., Туманова Т.В. – Учись говорити правильно. – М., 1993. – ст. 113.
86. Цветкова Л.С., Пирцхалашвили Т.М. – Роль зрительного образу в формировании речи у детей с различными формами речевой патологии.// Дефектология 1975, №5 ст. 45.
87. Шеремет М.К., В.В. Тарасун, О.І. Мякушко та ін. – Програма з української мови для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий – 1 клас), К. 2006.
88. Шведова И.И. – Формирование фонематического восприятия и звукового анализа у дошкольников с ОНР.// Дошкольное воспитание, 2007, №5, ст. 71 – 77.
89. Л.И. Белякова, Е.А. Дьякова Заикание. Учебное пособие для студентов пединститутов по специальности «Логопедия» — М.: В Секачев, 1998. — 304 с.: ил.
90. Волкова Л.С. (редактор), Логопедия. Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности “дефектология”, М., Просвещение, 1989
91. Гриншпун Б.М. О принципах логопедической работы на начальных этапах формирования речи у моторных алаликов. – В.кн: Нарушениях речи и голоса у детей. М., 1975.
92. Заплатна С.М. Дослідження проблеми моторної алалії: історичний аспект. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: Соціально-педагогічна серія: Випуск 6: Сучасні проблеми організації роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 15-17.
93. Заплатна С.М. Особливості порушення звуко-складової структури слів у дітей із моторною алалією. Науково-практичний журнал «Дошкільна освіта». – ТОВ «ЛПКС» ЛТД, № 3(9), 2005, С. 54-59.
94. Ковшиков В.А. Экспрессивная алалия. М., 2001.

95. Краузе Е.Н. Логопедия, Санкт-Петербург, Корона принт, 2002.
96. Кузьмина Н. И., Рождественская В. И. Воспитание речи детей с моторной алалией. - М., 1977.
97. Левина Р. Е. Опыт изучения неговорящих детей-алаликов. М., 1951.
98. Левина Р. Е. Основы теории и практики логопедии. - М., 1968.
99. Левина Р.Е. Изучение неговорящих детей (алаликов) – В кн: Хрестоматия по логопедии. Т. II., М., 1997.
100. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека. М., 2000.
101. Максаков А.И. Правильно ли говорит ваш ребенок, М., Просвещение, 1982.
102. Мастюкова Е. М. Онтогенетический подход к структуре дефекта при моторной алалии // Дефектология. - 1981. - № 6.
103. Орфинская В.К. Принципы построения дифференцированной методики обучения алаликов на основе лингвистической классификации форм алалии. В кн: Хрестоматия по логопедии. Т. II, М., 1997.
104. Селивестров В.И. (редактор) Понятийно-терминологический словарь логопеда, М., Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997.
105. Соботович Е. Ф. Формирование правильной речи у детей с моторной алалией. Киев, 1981.
106. Соботович Е.Ф. Речевое недоразвитие у детей и пути его коррекции. М., 2003.
107. Трауготт Н.Н. К вопросу об организации и методике речевой работы с моторными алаликами. В кн.: Хрестоматия по логопедии. Т. II, М., 1997.
108. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии, М., Просвещение, 1989.
109. Фомичева М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения, М., Просвещение, 1989.

Додаткова література

1. .Рождественская В И . Павлова А.И. Игры и упражнения для исправления заикания: Пособие для воспитателя детского сада. - М Просвещение, 1978.
2. Бельтюков В.И. Об усвоении детьми звуков речи. – М.: Просвещение, 1964.
3. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: Навчальний посібник – Київ: Видавництво Дім “Слово”, 2003.
4. Бурлакова М.К. Советы логопеда, М., В.Секачѳв, 2001.
5. Волкова Г.А.. Логопедическая ритмика: Учебное пособие для студентов пед.институтѳв по спец. «Дефектология». — М.: Просвещение 1985
6. Выгодская И.Г., Пеллингер Е.Л.. Успенская Л.П. Устранение заикания у дошкольников в игре: Кн. для логопеда—М.: Просвещение, 1984. — 175с.
7. Дидактичний матеріал для логопедичних занять П. Блінова та ін. — К.:Рад.шк., 1985,—280с.
8. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы. /Сост. М.И.Буянов. — М.: Просвещение, 1989. — 175с.
9. Калягин В. Если ребенок заикается. -СПб: Питер.- 1998.— 192с.
10. Кондратенко Л .О. Весела грамота: Метод, рекомендації для вчителів та вихователів початкової школи /За ред.Ю.З. Гільбуха. — К. 1993.— 144с.
11. Логопедия: Учебник для студентов дефектолог. фак. пед.вузов. Под. ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. — М. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 1998.—680с.
12. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків: Навч. посібник для вчителів-логопедів, вчителів І вихователів шкіл та дит. садків. — К.: Райдуга, 1995 408 с.
13. Мастюкова ЕМ. Лечебная педагогика: Советы педагогам и родителям по подготовке к обучению детей с особыми проблемами в развитии. — М.:

- Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 1997. 304 с.
14. Методические рекомендации по психолого-педагогическому изучению заикающихся детей. /Сост. Г.А. Волкова. — К.: РУМК, 1984. — 69с.
 15. Миссуловин Л.Я. Лечение заикания. — Л.: Медицина. 1988. — 184с.
 16. Пеллингер Е.Л. Успенская Л.П. Как помочь заикающимся школьникам: Кн. для логопеда. — М.: Просвещение, 1995. — 176 с.
 17. Психотерапія в логопедичній практиці: Методичні рекомендації Укл Н.М. Уманська.—К.РУМК, 1992.—24с.
 18. Хватцев М.Е. Логопедия.: Пособие для студентов пед.институтов - М.: Просвещение, 1959.—476.: ил.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Аналіз посібника Бурлакової М.К. Коррекционно-педагогическая работа при афазии. М., 1991г.
2. Аналіз роботи Ефименко Л.М., Мисаренко Г.Г. Организация и методы коррекционной работы логопеда на школьном логопункте. – М., 1991г.
3. Аналіз роботи Поваровой И. А. «Заикание». Санкт-Петербург. 2005р.
4. Аналіз роботи Садовнікової І.М. Нарушение письменной речи и их преодоление у младших школьников. М., 1997г.
5. Аналіз роботи Соботович Є.Ф. Речевое недоразвитие у детей и пути его коррекции. М., 2003р.
6. Анатомо-фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності.
7. Вади вимови аффрикат та методи їх усунення.
8. Вади вимови звуків *z, k, x* та методи їх усунення.
9. Вади вимови звуків *л, ль* та методи їх усунення.
10. Вади вимови звуків *р, рь* та методи їх подолання.
11. Визначення та характеристика загального недорозвинення мовлення у дітей.
12. Відкрита органічна ринолалія (визначення, причини, класифікація).
13. Дизартрія та анартрія (визначення, причини, механізми, форми).
14. Загальна характеристика алалії (визначення, причини, механізми, симптоматика).
15. Загальна характеристика афазії (визначення, причини, механізми, симптоматика).
16. Загальна характеристика бульбарної дизартрії.
17. Загальна характеристика вад голосу.
18. Загальна характеристика дисграфії (визначення, причини, класифікація).
19. Загальна характеристика дислалії (визначення, причини, механізми, форми, поширеність в різних вікових групах).

20. Загальна характеристика дислексії (визначення, причини, механізми, класифікація).
21. Загальна характеристика мозочкової дизартрії.
22. Загальна характеристика моторної алалії (визначення, симптоматика, причини, механізми).
23. Загальна характеристика порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру (брадилалія, тахілалія, батаризм, полтерн).
24. Загальна характеристика псевдобульбарної дизартрії.
25. Загальна характеристика форм дизартрії.
26. заїкання (визначення, причини, симптоматика)
27. Закрита форма ринолалії та методи її подолання.
28. Зв'язок логопедії з іншими науками та їх значення в розвитку теорії і практики логопедії.
29. Зміст психолого-педагогічного обстеження дитини дошкільного віку з дизартрією.
30. зміст та методика логопедичної роботи з подолання сенсорної алалії
31. Зміст та методика обстеження дитини з алалією.
32. Зміст та методика обстеження дитини із заїканням.
33. Зміст та методика обстеження дітей із дислалією.
34. Зміст та методика обстеження дітей із ринолалією.
35. Змішана форма ринолалії. Логопедична робота по усуненню вад мовлення при змішаній формі ринолалії.
36. Історія розвитку вчення про заїкання. Сучасні підходи, проблеми, перспективи. Класифікація заїкання.
37. Класифікація афазії. Загальна характеристика форм афазії.
38. Класифікація афазій. Досягнення сучасної афазіології.
39. Класифікація вад голосу. Попередження порушень голосу.
40. Класифікація дизартрії. Історія розвитку вчення про дизартрію.
41. Класифікація дислалії. Сучасні підходи.

42. Класифікація ринолалії та її характеристика.
43. Логопедична робота при моторній алалії.
44. Логопедія, як окрема галузь дефектологічної науки, її предмет, мета та завдання.
45. Методика подолання вад вимови шиплячих звуків при дислалії.
46. Моторна еферентна афазія та особливості її подолання.
47. Обладнання та документація логопедичного кабінету.
48. Організація і зміст роботи ПМПК.
49. Організація логопедичної допомоги в Україні.
50. Організація та зміст логопедичної роботи в післяопераційному періоді при відкритій органічній ринолалії.
51. Основні принципи і система логопедичного впливу по подоланню дислалії.
52. Основні принципи і система логопедичної роботи по подоланню поліморфної дислалії.
53. Основні принципи та зміст медико-педагогічного впливу при відкритій органічній ринолалії (в до- та післяопераційному періоді).
54. Особливості корекційної логопедичної роботи по подоланню системних порушень мовлення у розумово відсталих дітей.
55. Особливості логопедичного обстеження дитини з ринолалією.
56. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із відкритою органічною ринолалією. Первинні та вторинні вади в структурі дефекту при ринолалії.
57. Особливості мовленнєвого розвитку у дітей із ЗПР.
58. Подолання різних видів стигматизму і парасигматизму свистячих звуків української мови.
59. Поняття про мовленнєве порушення. Співставлення норми і патології у мовленнєвому розвитку дітей.
60. Попередження розладів мовлення у дітей дошкільного і шкільного віку.
61. Порушення письма у дітей із вадами звукової системи мовлення.
62. Порушення письма у дітей із порушеннями звукової системи мовлення.

63. Профілактика вад голосу.
64. Профілактика заїкання.
65. Психолого-педагогічна характеристика дітей із невротичною та неврозоподібною формою заїкання.
66. Ринопалія як самостійна мовленнєва вада. Сучасні клінічні підходи усунення незрощень губи і піднебіння в Україні.
67. Рівні мовленнєвого недорозвинення (за класифікацією Р.Є.Левіної).
68. Розвиток артикуляційної моторики при усуненні вад звуковимови.
69. Сенсорна афазія та методи її подолання.
70. Система корекційно-педагогічної роботи з подолання дизартрії.
71. Сучасні класифікації порушень мовлення (клінічний та психолого-педагогічний аспекти).
72. Характеристика ЗНМ I рівня.
73. Характеристика ЗНМ II рівня.
74. Характеристика ЗНМ III рівня.
75. Характеристика клініко-педагогічної класифікації мовленнєвих порушень.
76. Характеристика комплексного медико-психолого-педагогічного впливу на дітей із заїканням.
77. Характеристика мовленнєвих та немовленнєвих симптомів при дизартрії.
Вплив дизартрії на формування особистості дитини.
78. Характеристика мовленнєвих та немовленнєвих синдромів при алалії.
79. Характеристика мовленнєвого розвитку дітей із вадами слуху.
80. Характеристика мовленнєвого розвитку розумово відсталих дітей.
81. Характеристика психолого-педагогічної класифікації мовленнєвих порушень.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ №1

За анамнестичними даними визначити форму заїкання:

Олег, 5 років.

Скарги зі слів матері при прийомі: тяжке заїкання, нечітка вимова, поганий сон, підвищена роздратованість, образливість, впертість, дуже поганий апетит.

***Сімейний анамнез:** стан здоров'я матері: страждає панкреатитом, гіпертонічною хворобою. **Батько** – запальний, роздратований, впертий, до сина відноситься добре. **Мати** роздратована, образлива, плаксива.*

***Особливий анамнез дитини:** Дитина від 4-ої вагітності, вагітність протікала на негативному фоні (конфлікти у сім'ї) артеріальному тиску і набряку кінцівок. Пологи затяжні (2 доби) з великим безводним періодом і первинною слабкістю пологових сил. Хлопчик народився в асфіксії, оживлявся медикаментозно. В 6 місяців переніс тяжкий кір – температура 40, в 7 місяців пневмонію з бронхітом, в 9 місяців тяжка диспнесія з температурою 40. **Ранній фізичний розвиток:** голову став тримати в 4 місяці, сидіти у 8 місяців, ходити з 1 року, 2 місяців. **Мовленнєвий розвиток:** перші слова окремі слова почав вимовляти у віці біля 2 років, розвиток фразового мовлення після 2 років. Заїкання почалося поступово в 3 роки, 8 місяців під час активного розвитку фрази.*

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 2

1. Визначте, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна картина та обґрунтуйте відповідь:

Олена 5 років. Словник, граматична будова відповідає віковій нормі. У мовленні використовує складні поширені речення.

Звукова система: порушена вимова звуків Р- Р', Л-Л', С-З, Ш-Ж, Ч-Ц.

Фонематичні процеси: порушене фонематичне сприймання, аналіз і синтез.

Будова артикуляційного апарата без відхилень від норми.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ №3

Опишіть етапи логопедичної роботи при ротацізмі (із зазначенням прикладів вправ та ігор на кожному етапі).

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ №4

Скласти план фронтального логопедичного заняття з підготовки до грамоти на тему: «звук Л, Л'».

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ №5

Скласти план фронтального логопедичного заняття з розвитку зв'язного мовлення на тему: «Зима».

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 6

Скласти план фронтального логопедичного заняття з розвитку зв'язного мовлення на тему: «Свійські тварини».

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 7

Розробіть план індивідуальної логопедичної корекції з урахуванням наступної симптоматики мовленнєвих порушень:

Дівчина 5 р. Зв'язне мовлення: складна поширена фраза. Мовлення граматично правильне. Словниковий запас відповідає віковим нормам. Звуковимова: спотворена вимова звуків: Ш, Ж; заміни Л, Й, →Л'; пропуски: Р, Р'. Фонематичний слух: фонематичне сприймання відповідає віковим нормам, звуковий аналіз здійснює з помилками та труднощами.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 8

Складіть план індивідуальної логопедичної корекції складної дислалії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ №9

Визначити мовленнєве порушення за наступною симптоматикою:

Дитина 7 років, мовлення розгорнуте, граматично правильно оформлене, але вимова «змазана».

Виявлено: при перевірці стану звуковимови боковий стигматизм шиплячих і свистячих звуків.

- Параротацизм (р, р'' – л'');
- Параламбдацизм (л – л'') .

В будові органів артикуляції губних дефектів не виявлено. Рухливість губ і язика обмежена, артикуляція в'яла. При намаганні утримати язик на середній лінії – відхиляється вправо, вгору піднімається з утрудненням, спостерігається тремор кінчика язика.

Відповідь обґрунтуйте.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 10

Визначте, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика та обґрунтуйте відповідь:

Владик, 4 роки. Словник, граматична будова відповідає віковій нормі.

Звукова система: порушена вимова звуків Р, Рь (характер дефекту: звуки Р, Рь замінюються на ЛЬ – «вальона», «ляк»).

Будова артикуляційного апарата без відхилень від норми.

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА**

ІНСТИТУТ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Спеціальність: 7. 010106. Дефектологія (логопедія)

Предмет: Логопедія

Вступне фахове випробування

Е К З А М Е Н А Ц І Й Н И Й Б І Л Е Т №

1. Загальна характеристика моторної алалії (визначення, симптоматика, причини, механізми).
2. Основні принципи та зміст медико-педагогічного впливу при відкритій органічній ринолалії (в до- та післяопераційний періоди).
3. Аналіз роботи Поварової І. А. «Заикание». Санкт-Петербург. 2005р.

Затверджено на засіданні кафедри логопедії

протокол №...від року

Зав.кафедри логопедії

Екзаменатор

професор М.К.Шеремет

доцент І.В. Мартиненко

Критерії оцінювання

відповідей абітурієнтів Інституту корекційної педагогіки та психології на вступному фаховому випробуванні з „Логопедії„

<i>Рівень</i>	<i>Кількісна характеристика рівня</i>	<i>Характеристика відповіді абітурієнта</i>
Низький	100 – 123 бали	Абітурієнт студент не володіє навчальним матеріалом, відмовляється від відповіді або відповідає не по змісту запитань. Практичні уміння та навички не сформовані, практичні завдання не виконує або виконує неправильно.
Задовільний	124 – 149 балів	Абітурієнт володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, фрагментарно, демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції. Практичні завдання виконує репродуктивно, має труднощі з визначенням мети завдань.
Достатній	150 – 174 балів	Абітурієнт володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з курсу, викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності, демонструє здатність до аналізу та узагальнення, вміє робити висновки проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції, практичні завдання виконує переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.
Високий	175 – 200 балів	Абітурієнт студент вільно володіє навчальним матеріалом, демонструє глибокі знання з різних розділів програми, логічно та послідовно викладає навчальний матеріал, демонструючи знання отримані як з основної, так і з додаткової літератури, уміє аргументувати свою думку, висловлює власне ставлення до проблем спеціальної освіти дітей з ПМР, демонструє свою світоглядну позицію, проявляє творчий підхід під час виконання практичних завдань.